

Матеріали П'ятої Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті почесного професора ТНТУ, академіка НАН України Чумаченка Миколи Григоровича «Інноваційні засади управління підприємствами в умовах сталого розвитку» ТНТУ імені Івана Пулюя, (Тернопіль, 25 березня 2016 року)

УДК 338.242

Назар Гнатюк, Юрій Вовк, Ірина Боцюк, Михайло Фундитус

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Nazar Gnatuk, Yuriy Vovk, Iryna Bociuk, Mykhaylo Fundytus

FOREIGN EXPERIENCE TO STIMULATE INNOVATION PROCESS

Нововведення є одним із пріоритетних напрямів у політиці уряду, адже це основа національної незалежності й економічного розвитку. Формування й реалізація інноваційної політики держави базується на створенні такої системи, яка дає можливість ефективно використовувати на виробництві інтелектуальний і науково-технічний потенціал цієї держави. В умовах загострення міжнародної конкурентної боротьби, пов'язаної в залученням міжнародних інвестицій для фінансування інноваційних процесів, державі необхідно застосовувати різні механізми державної підтримки з метою економічного стимулювання інноваційної активності бізнесу [1].

Враховуючи тенденцію ускладнення формування інноваційних систем, потрібно поряд з визначенням як пріоритетних напрямків інноваційного розвитку використовувати широкий спектр заходів з підтримки інновацій. Тільки таке комплексне використання набору інструментів державної підтримки інновацій повинно бути в основі сучасної інноваційної політики кожної держави.

Метою цього дослідження є аналіз інструментів стимулювання інноваційного процесу та їх застосування в розвинених країнах світу.

Держава повинна створювати умови для інноваційної діяльності, що надавало б розвиток усіх суб'єктів інноваційної сфери. Практично всі країни шукають для себе оптимальне співвідношення форм державної підтримки інновацій, яке залежить від багатьох факторів: правової бази, стану науково-технічної сфери, рівня розвитку національної економіки тощо.

Багато розвинених країн застосовують комплексний підхід до стимулювання діяльності інноваційно-орієнтованих компаній, застосовуючи методи як прямого, так і опосередкованого регулювання.

Відомо, що специфічні, початкові й наступні умови формування інноваційного середовища в деяких країнах сильно відрізняються. Тому інструменти інноваційної політики і механізми їх використання можуть ефективно використовуватися в одній країні, а в інших країнах бути зовсім непридатними.

Європейський Союз використовує кілька інструментів інноваційної політики та залучення інвестицій для фінансування інноваційної діяльності. Серед них виділяють пряме державне фінансування, в першу чергу шляхом виділення грантів, кредитів, субсидій тощо; створення інфраструктури для інноваційної діяльності; податкові стимули, спеціальні схеми підтримки ризикового фінансування, надання державних гарантій [2, 3].

Інструменти інноваційної політики в практично всіх країнах світу різні. Наприклад, в Португалії та Іспанії великий набір фіскальних стимулів використовується до всіх компаній незалежно від їх розміру, а в Великобританії - тільки для компаній малого та середнього бізнесу. В таких країнах, як Швеція, Німеччина, Фінляндія, надають перевагу стимулюванню прямої фінансової підтримки, що в свою чергу призводить до розвитку інноваційного процесу.

Причини таких відмінностей в підходах використання в інструментах підтримки інноваційного процесу визначити надзвичайно складно, оскільки потрібно враховувати велику кількість різних факторів, серед яких особливості національної культури і історію країни, сучасний економічний стан, які суттєво впливають на прийняття політичних рішень.

У країнах з більш низьким рівнем науково-технологічного розвитку, ніж в середньому у Європейському Союзі, використовують заходи загального характеру, які дозволяють підтримувати широке коло напрямків в усіх секторах економіки. У цьому випадку уряд таких країн орієнтується на заходи фіскального стимулювання, які відрізняються між собою тим, що дають змогу ринку і його учасникам самостійно вирішувати, які галузі економіки держави слід розвивати.

У країнах з високим рівнем науково-технологічного розвитку (Швеція, Німеччина, Фінляндія) надають перевагу заходам прямої фінансової підтримки, що надає можливість державі визначати, які технології або який сектор економіки потрібно розвивати в першу чергу. На відміну від опосередкованих методів стимулювання фінансова допомога має цільовий характер. Держава, а не ринок, визначає, в яких випадках додаткове стимулювання необхідно, а в яких – ні [2, 3, 4].

Європа поступається США у 2 рази за темпами оновлення виробничих процесів. Можливості європейського малого і середнього бізнесу обмежені нехваткою власних ресурсів для фінансування з одного боку, та обмеженими можливостями залучення додаткового фінансування – з іншого.

Україна також може використати досвід ряду країн, яким вдалося досягти успіхів в підвищенні конкурентоспроможності своїх національних економік і розвитку інноваційної активності, незважаючи на нестачу ресурсів і не зовсім сприятливий загальний економічний клімат.

Впроваджуючи механізми державної підтримки інновації в Україні, слід враховувати власні специфічні умови (правову базу, стан науково-технічної сфери, рівень розвитку економіки та ін.). Підтримка інновацій має стати одним з пріоритетів державної політики, тому що сьогодні інновації є ключовим фактором підвищення конкурентоспроможності економіки.

За кордоном інноваційне законодавство розвивається дещо в іншому руслі, ніж в Україні. В основному використовуються і програмне фінансування інноваційної діяльності та створення спеціальних норм, що стимулюють розвиток інновацій у різних секторах економіки. При цьому за програмами фінансуються не тільки конкретні проекти; в них передбачаються різні види і форми державної підтримки інноваційної діяльності різних категорій громадян.

У сучасній історії можна навести приклади держав, де інноваційна діяльність стала стилем життя, а націленість на нові наукові ідеї, нові технології, прагнення втілити їх у життя - відмінною особливістю економічної системи.

Список використаних джерел:

1. Антонюк Л.Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: Монографія / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук. – К.: КНЕУ, 2003. – 394 с.
2. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін. – К.: 2004. – 560 с.
3. Мижинский М.Ю. Меры государственного-правового стимулирования: правовой опыт Европейского Союза / М.Ю. Мижинский // Инновации. – 2005. – №7.
4. Наджафов З. Деякі аспекти державної інноваційної політики у промислово розвинутих країнах / З. Наджафов // Економіст. – 2006. – №6.